



## Bevarandeplan för Natura 2000-området

*SE0630240 Vitgrund – Norrskär*

## **Natura 2000**

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom nätverket av områden säkerställs naturvärden inför framtiden. Varje land är skyldigt att bevara värdena i sina utpekade områden. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

## **Bevarandeplaner**

För varje Natura 2000-område ska finnas en bevarandeplan (eller skötselplan) med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den är ett så kallat "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument, för formell reglering av t ex skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

## **Tillståndsplikt och samråd**

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

## **Kartor**

Information om naturtyper och arter i ett enskilt område finns i kartverktyget Skyddad natur. Gå in på Naturvårdsverkets hemsida och sök på "kartverktyget skyddad natur". När du kommit in i kartverktyget så söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Karta över naturtyper hittas efter sökning av område, gå till fliken Kartskikt, avmarkera allt och under Naturtypskarteringar lägg till Natura naturtypskartan (NNK) och välj Naturtyper (ytor), Naturtyper (linje) och Naturtyper (punkter).

Det går också att ladda ner naturtypskartan som shapefiler på följande adress: <http://gis-services.metria.se/nvfeed/atom/nnk.xml>

## Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0630240 Vitgrund-Norrskär

Kommun: Gävle

Områdets totala areal: 322,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-03-15

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2006-12-15

Markägarförhållanden:

Kommunalt och privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2002-01-01, regeringsbeslut M2000/1680/Na, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01,  
SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

### Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1150 - Laguner

1220 - Sten- och grusvallar

1620 - Skär och små öar i Östersjön

1630 - Strandängar vid Östersjön

9010 - Taiga

9030 - Landhöjningsskog

A007 - Svarthakedopping, *Podiceps auritus*

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

### Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt

tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

Till de viktigaste naturvärdena i området hör det rika fågellivet och de kustanknutna naturtyprena.

Motivering:

Området är en viktig rast- och häckfågellokal och omfattar skyddsvärda naturtyper och arter som ingår i EU:s nätverk Natura 2000 enligt art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet. Här finns bl.a. Gävlebuktens största förekomst av vitfågel.

Prioriterade åtgärder:

Fri utveckling.

### Beskrivning av området

Vitgrund-Norrskär utgörs av en liten ögrupp bestående av två enskilda öar i Gävlebukten cirka 15 km nordost om Gävle. Vitgrund är 1,1 km lång och 350 m bred på det bredaste stället. Öns högsta punkt är omkring 7 m ö.h. Där berget inte går i dagen består marken huvudsakligen av morängrus. I de sydvästra delarna täcks marken till största delen av klapperstensfält. Längs öns norra strand finns det flacka strandängar av varierande utbredning. Öns östra del består till större delen av sten- och klipphällar. Vid det gamla hamnområdet finns rester av en ängsmark av torrängstyp. Norrskär är en 400 m lång ö som är 250 m bred på det bredaste stället. Öns högsta punkt är omkring 15 m ö.h. I den västra kanten av ön är klapperstensfält den dominerande marktypen medan övriga delen mest består av blockrik mark och klipphällar.

De båda öarna hyser flera olika naturtyper, vilket ger en stor variation bland växter och djur. På Vitgrunds steniga stränder är vegetationen sparsam och gles. Karaktärsväxter här är havtorn (på många ställen i stora, täta snår), strandglim, fackelblomster, mjölkört, hönsbär och strandråg, där artsammansättningen varierar med jorddjup, exponering och närhet till vattnet. Bland andra växter som påträffats kan nämnas rött oxbär, grådraba och höstlåsbräken. De två senare är idag möjligen utgångna från lokalen. Utmed Vitgrunds nordvästra strand finner man mindre strandängsartade partier där karaktärsarter som höskallra, gulkämpar men också strandmynta växer.

Klapper- och hållmarkerna längre in på öarna är glest bevuxna med låga träd (gran, tall, björk, rönn), småbuskar som en, måbär och hallon, ris som ljung, lingon och kråkbär, samt mjölkört och renfana som dominerande örter. I skogen förekommer bl.a. svampar som sälg- och alticka. På de nordöstra och sydvästra delarna av Vitgrund breder tätare, talldominerad hållmarksskog ut sig, med ett ganska glest fält- och bottenskikt av bl.a. lingon, blåbär, kråkbär och renlavar. I de fuktigare och rikare områdena längs öns nordvästra sida dominerar lövrik blandskog med hög variation av trädslag med bl.a. gran, tall, sälg, asp, björkar, klubb- och gråal, rönn och hägg. Här finns, trots att ön för hundra år sedan praktiskt taget var skoglös, rikligt med död ved och flera grova träd (mest tall, sälg och rönn). Fältskiktet är frodigt och artrikt med bl.a. svart trolldruva, harsyra, linnea och liljekonvalj. Inslaget av enbuskar är stort, vilket vittnar om en avsevärt öppnare vegetation för inte så länge sedan. På Norrskärs centrala delar står frisk, grandominerad barrskog med liten lövinblandning och bl.a. skogsvicker, klot- och vitpyrola i fältskiktet.

I det numera torrlagda hamnområdet på Vitgrund har en ängsmark med både fuktiga och torra delar uppstått. Fram till tidigt 1900-tal hölls området öppet av fiskarna och deras djur, vilket fick till följd att en mycket artrik gräsmarksflora uppstod med växter som backnejlika, gullviva och backlök. Området har därefter fått växa igen med högrörter (mest älgört och mjölkört), höga gräs, buskar och sly, varvid den hävdgynnade floran har försvunnit. I skogen strax väster om den gamla ängen finns två små tjärnar (rester av den gamla hamnen), varav den norra är uppgrundad

och till största delen igenvuxen, medan den södra fortfarande har en öppen vattenspegel. Båda tjärnarna är näringsrika och har en särpräglad, men för fågelgödslade öar karakteristisk vegetation dominerad av bl.a. tiggarranunkel, kråklöver, hästsvans, brunskära, strandklo och smalkaveldun. Ett 6x3,5m bestånd av vresros har påträffats på Vitgrundens sydspets. Båda öarnas omgivande hav har en rik förekomst av blåstång och smaltång, där ymniga bestånd täcker stora delar av hållarna på de exponerade delarna.

Området är väl känt för sitt fågelliv. Vitgrund hyser Gävlebuktens största förekomst av vitfågel, med stora mängder av bl.a. silltrut, fisktärna, silvertärna, vigg och tobisgrissla. Andra typiska skärgårdsarter som häckar eller har häckat i området är bl.a. svärta, ejder, små- och storskrake, roskarl, rödbena, kustlabbe, skärpiplärka och stenskvätta. På senare år har dessutom vitkindad gås, skedand och svarthakedopping häckat i området. Området är även en betydande rastlokal för sträckande fågel under vår och höst, då stora antal gäss, änder, vadare och småfåglar drar förbi. Av såväl de häckande som de rastande arterna är flera rödlistade och/eller förtecknade i EG:s fågeldirektiv. Fågelskyddsområdet inrättades redan 1935, vilket innebär att tillträdesförbud råder inom ett område på östra delen av Vitgrund under perioden 1 april – 31 juli.

Fågelfaunan har dock utarmats under senare år. Framför allt har kolonierna av silltrut och tobisgrissla reducerats kraftigt, och roskarl häckar knappt längre. Detta beror troligen till stor del på minkens ökning i skärgården. Återkommande överträdelser av tillträdesförbudet skulle eventuellt också kunna spela in. De senaste åren har skydds jakt på mink bedrivits, vilket fått till följd att den idag sannolikt är försvunnen från området.

Området är av intresse för friluftslivet. Det är ett omtyckt utflyktsmål för båtburna, och besöks av såväl semesterfirare som ornitologer. Det har därför ett värde för allmänhetens möjligheter till rekreation och naturupplevelser, samt att skaffa sig kunskap om skärgårdens fågelliv, flora och kulturhistoria.

### **Vad kan påverka negativt**

Vid beskrivandet av sådant som kan skada de utpekade naturvärdena i ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom skydd eller skötselåtgärder.

Att en åtgärd är angiven som hot gör att man ska vara extra uppmärksam. Åtgärden kan vara tillståndspliktig. Hur och var i området åtgärden utförs och vilken hänsyn som tas kan vara avgörande för om åtgärden påverkar området på ett betydande sätt eller inte, d.v.s. är tillståndspliktig eller inte.

Området är avsatt som naturreservat och är därigenom skyddat mot de flesta åtgärder, såsom skogsbruk etc., som har bedömts kunna skada dess naturvärden.

För respektive ingående Natura 2000-naturtyp- och art listas exempel på åtgärder som skulle kunna innebära en negativ påverkan.

### **Bevarandeåtgärder**

Området är skyddat som naturreservat, vilket är den viktigaste bevarandeåtgärden. Bevarandemålen för naturreservatet överensstämmer med bevarandemålen för Natura 2000-området. För att bevara och utveckla naturvärdena kommer området att i huvudsak att lämnas för fri utveckling. Vid behov kommer skydds jakt av mink och räv att genomföras. Vid behov kan också fågelskären röjas fria från oönskad vegetation. Även röjning av vegetation genom samråd samt strandstädning att utföras. Bekämpning av vresros bör övervägas. Skötselåtgärderna

beskrivs närmare i skötselplanen för naturreservatet. I övrigt gäller föreskrifterna i reservatsbeslutet.

### **Bevarandetillstånd**

Området som helhet bedöms ha goda förutsättningar för att uppnå gynnsamt bevarandetillstånd.

### **Uppföljning av naturtyper och arter**

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

## Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

### 1150 - Laguner

---

*Areal:* 2,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

#### Beskrivning

Definition av naturtypen:

Helt eller delvis avsnörda grunda havsvikar, skilda från havet genom trösklar, tät vegetation eller dylikt som begränsar vattenutbytet. Naturtypen är ett mosaikartat biotopkomplex som är rikt på olika slags växt- och djursamhällen. Laguner utgör en viktig livsmiljö för exempelvis fågel- och fiskarter.

I norra och mellersta Östersjön har dessa vikar helt eller delvis avsnörts från havet på grund av den ständigt pågående landhöjningen. I södra Östersjön har landhöjningen upphört. Lagunerna uppvisar ett antal successionsstadier med avseende på topografi och vegetation. I Östersjön räknas följande morfologiska typer till laguner: förstadium till flada, flada, gloflada och glo.

Laguner kan ha varierande salthalt och vattenvolym beroende på avdunstning, nederbörd samt tillfälliga inflöden av havsvatten. Vegetation kan saknas helt eller vara riklig och bestå av exempelvis kransalger, nateväxter och slingeväxter, beroende på i vilket successionsstadium lagunen befinner sig i.

Lagunernas mynningsområden mot havet kan ha många olika morfologiska karaktärer, som reglerar vattenomsättningen och tillförsel av havsvatten. Maxdjupet överstiger normalt inte 4 meter. Laguner är normalt mindre än 25 ha, kan vara större vid rörliga kuster. Hällkar ska inte räknas som laguner. Avgränsning från land är vid medelvattenståndet. Avgränsning mot öppna havet sätts vid trösklarnas yttre kant.

Muddring kan ha förekommit i habitatet.

Karakteristiska arter: Höstlånke, hornsäv, dvärgsäv, korsandmat, havsnajas, vass, trådnate, uddnate, trubbnate, borstnate, ålnate, spädnate, vitstjälksmöja, hårnating, borststräfsse, grönsträfsse, hårsträfsse, rödsträfsse, svartskinna, karpfiskar och långsprödmussla.

Mer information om Natura 2000 och Natura 2000-naturtyper- och arter finns på Naturvårdsverkets hemsida.

#### Bevarandemål

Utbredningen av naturtypen är ca 2,7 ha och ändras bara av naturliga processer såsom landhöjningen och erosions- och sedimentationsprocesser. Vattenkvaliteten är god. Utloppen är naturligt utformade. Vegetationen i lagunerna är representativ för naturtypen. De typiska arternas populationer minskar inte påtagligt.

#### Negativ påverkan

- Övergödning p.g.a. utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i minskat siktdjup vilket påverkar artsammansättningen. Bottnarna täcks av ettåriga fintrådiga alger.

Övergödningen kan även orsaka syrebrist på bottnarna.

- Drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. Fenomenet orsakas av övergödning. Algmattorna ger upphov till syrgasbrist, utsöndrar giftiga ämnen, hindrar fisk att söka föda

samt hindrar evertebrater med planktoniska larvstadier att bottenfälla.

- Vanliga orsaker till övergödning är avrinningen från land, strandnära skogsavverkningar, läckage av näringsämnen från jordbruk etc.
- Ett förändrat vattenutbyte p.g.a. att tröskeln som skiljer lagunen från havet påverkas kan få stora negativa konsekvenser för naturtypens livsmiljö och artsammansättning.
- Utsläpp av olja och kemikalier kan påverka artsammansättningen.
- Fiske med icke-selektiva redskap samt redskap som skadar botten är hot mot den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.
- Muddrings- och dikningsverksamhet kan påverka artsammansättningen.
- Exploatering, bebyggelse, bryggor, båttrafik etc. kan störa livsmiljön för många arter.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.
- Ökad temperatur kan påverka artsammansättningen.

#### Bevarandeåtgärder

I huvudsak fri utveckling. Vid behov röjs de kala klippor och skär där det idag finns förutsättning för måskolonier att häcka fria från oönskad vegetation. Samråd med sakkunnig inom området ska ske innan någon åtgärd görs. Skydds jakt genomförs vid behov på mink och räv för att skydda fågelfaunan. Vid behov städas stränderna från skräp. Drivved kan ligga kvar, såvida den inte anses kunna orsaka skada. Val av tidpunkt på året för eventuella städningar bör väljas med hänsyn till fågellivet.

#### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.



## **1220 - Sten- och grusvallar**

---

*Areal:* 0,05 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Definition av naturtypen:

Sten- och grusvallar, inklusive fossila vallar, i direkt anslutning till stranden. Många olika successionsstadier förekommer. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor. Naturtypen är vanligen ohävdad.

Karakteristiska arter: Strandkvanne, strandbeta, strandkål, gultåtel, kvickrot, saltarv, vejde, strandvial, strandråg, strandloka, strandglim och strandaster.

### Bevarandemål

Utbredningen av naturtypen är minst 0,05 ha. Stranden behåller sin karaktär och har en naturlig artsammansättning. Ingen påtaglig minskning av utbredningen hos de typiska arterna för naturtypen sker.

### Negativ påverkan

- Övergödning p.g.a. utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i ökad pålagring av ruttnande alger vilket kan påverka artsammansättningen.
- Olje-, bensin- och kemikalieutsläpp förstör strukturen.
- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka strukturen.
- Exploatering såsom bebyggelse, bryggor etc. påverkar strukturen.
- Ökad temperatur riskerar att ändra artsammansättningen.

### Bevarandeåtgärder

I huvudsak fri utveckling. Vid behov röjs de kala klippor och skär där det idag finns förutsättning för måskolonier att häcka fria från oönskad vegetation. Samråd med sakkunnig inom området ska ske innan någon åtgärd görs. Skydds jakt genomförs vid behov på mink och räv för att skydda fågelfaunan. Vid behov städas stränderna från skräp. Drivved kan ligga kvar, såvida den inte anses kunna orsaka skada. Val av tidpunkt på året för eventuella städningar bör väljas med hänsyn till fågellivet.

### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

## 1620 - Skär och små öar i Östersjön

---

*Areal:* 176,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Definition av naturtypen:

Grupper eller enstaka mindre öar och skär i Östersjön. Öarna utgörs av urberg eller morän samt ligger i ett exponerat läge och är i regel trädlösa. Även anslutande undervattensvegetation ingår ner till den fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredningsgräns.

Landvegetationen består av arter som är anpassade till torra, saltpåverkan och vindexponering samt frånvaro av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning. Kala bergytter är vanliga. I de norra delarna av Östersjön medför landhöjningen en succession av många olika vegetationstyper. På öarna kan mindre enstaka träd förekomma, såsom barrträd, men även lövträd särskilt i Stockholms skärgård.

Öarna utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. I tillfälliga eller permanenta hållkar förekommer speciellt anpassade växt- och djursamhällen.

Karaktäristiska arter: Krypven, gräslök, strandkvanne, dansk skörbjuggsört, kärleksört, andmat, trådnate, borstnate, saltgräs, krusskräppa, gul fetknopp, klibbglim, kustbaldersbrå, strandveronika, kråkvicker, styvmorsviol, ullsläke, sudare, grönslick, bergborsting, blåstång, kräkel, trådslick, gråsäl, tordmule, roskarl, tobisgrissla, silltrut, labb, skröntarna, silvertärna, sillgrissla, *Idotea balthica* och blåmussla.

### Bevarandemål

Arealen Skär och små öar i Östersjön ska fortsatt ligga kring 176,1 ha och bara ändras av naturliga processer såsom landhöjningen. Vattenkvaliteten är god. Det finns en naturlig zonerings av olika vegetationstyper. Populationerna hos de typiska arterna för naturtypen minskar inte påtagligt.

### Negativ påverkan

- Övergödning p.g.a. utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i minskat siktdjup vilket påverkar algzonerings. Perenna brun- och rödalger täcks av ettåriga fintrådiga alger. Övergödningen kan även orsaka syrebrist på bottenarna.

- Olje-, bensin- och kemikalieutsläpp påverkar artsammansättningen.

- Svall från fartyg kan påverka artsammansättningen.

- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka växt- och djurlivet.

- Exploatering såsom bebyggelse, bryggor etc. påverkar artsammansättningen.

- Förekomst av mink och skarvkolonier kan påverka artsammansättningen.

- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.

- Ökad luft- och vattentemperatur kan påverka artsammansättningen.

- Ökad mängd koldioxid i atmosfären och ökad temperatur orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framförallt alla marina arter som har ett yttre eller inre

skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor.

#### Bevarandeåtgärder

I huvudsak fri utveckling. Vid behov röjs de kala klippor och skär där det idag finns förutsättning för måskolonier att häcka fria från oönskad vegetation. Samråd med sakkunnig inom området ska ske innan någon åtgärd görs. Skydds jakt genomförs vid behov på mink och räv för att skydda fågelfaunan. Vid behov städas stränderna från skräp. Drivved kan ligga kvar, såvida den inte anses kunna orsaka skada. Val av tidpunkt på året för eventuella städningar bör väljas med hänsyn till fågellivet.

#### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

## 1630 - Strandängar vid Östersjön

---

*Areal:* 0,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Definition av naturtypen:

Strandbetesmarker och strandängar vid Östersjön.

Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bl.a. underlag och hävdhistorik, och är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö.

Strandhabitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet.

Vegetationen påverkas av naturliga faktorer som till exempel landhöjning, vattenståndsväxlingar och isskrap och är mer eller mindre tydligt zonerad. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare.

Karakteristiska arter: Krypven, grönländsgåsört, rödsäv, madrör, klapperstarr, norskstarr, liten ärtstarr, kustarun, dvärgarun, agnsäv, strandögontröst, klapperögontröst, rödsvingel, östersjötåg, salttåg, strandrödtoppa, ormtunga, slätterblomma, gulkämpar, saltgräs, strandnarv, kustnarv, glasört, bunge, havssäv, saltnarv, saltört, havssälting och rödbena.

### Bevarandemål

Utbredningen av naturtypen är minst 0,2 ha. Vegetationen är hävdpräglad eller naturligt störningspräglad och igenväxningsvegetation förekommer som mest i begränsad omfattning. Marken är opåverkad från konstgödsling eller indirekt gödsling genom stödutfodring. Populationerna hos de för naturtypen typiska arterna minskar inte påtagligt.

### Negativ påverkan

- Utebliven eller olämplig skötsel av hävdade objekt (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.).
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande

områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.

- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
- Intensivt bete och gödning från gäss kan påverka florans sammansättning negativt.
- Ökad mängd buskar och träd i eller i anslutning till strandängar kan göra att områdets värde som häckningslokal för vadare minskar.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande tång och alger.
- Dräneringar för att påskynda avrinningen från strandängen eller närbelägna marker kan helt eller delvis förstöra biotopen. Strandängens karaktäristiska flora och fauna missgynnas av den minskade saltvattenspåverkan som blir följd.
- Uppläggande av muddermassor.
- Erosion på grund av landsänkning/upphörd sedimentering.
- Uppodling och invallningar. På grund av minskat behov av åkermark är detta ej ett överhängande hot idag.
- Ökad temperatur kan påverka artsammansättningen.

#### Bevarandeåtgärder

I huvudsak fri utveckling. Vid behov röjs de kala klippor och skär där det idag finns förutsättning för måskolonier att häcka fria från oönskad vegetation. Samråd med sakkunnig inom området ska ske innan någon åtgärd görs. Skydds jakt genomförs vid behov på mink och räv för att skydda fågelfaunan. Vid behov städas stränderna från skräp. Drivved kan ligga kvar, såvida den inte anses kunna orsaka skada. Val av tidpunkt på året för eventuella städningar bör väljas med hänsyn till fågellivet.

#### Bevarandetillstånd

Troligen gynnsamt. Ängarna hålls öppna genom ispåverkan.

## 9010 - Taiga

---

*Areal:* 3,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Definition av naturtypen:

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark och innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning.

Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder, huvudsakligen brand/naturvårdsbränning, i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå om de utgör ett väsentligt värdehöjande komplement. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning.

Näringskrävande örter finns endast undantagsvis.

Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Karakteristiska arter: vårtbjörk, glasbjörk, ljung, kruståtel, kråkbär, skogsfräken, linnea, ekorrbar, harsyra, gran, tall, asp, skogsstjärna, blåbär, lingon, stor kvastmossa, vågig kvastmossa, husmossa, väggmossa, garnlav, gulvit renlav, grå renlav, fönsterlav, lunglav, skrovellav, lappticka, veckticka, kandelabersvamp, rosenticka, dofticka, granticka, ullticka, stor aspticka, rynkskinn, skogslämmel, mindre hackspett, lavskrika och tretåig hackspett.

### Bevarandemål

Utbredningen av västlig taiga är minst 3,9 ha. Trädskiktet är flerskiktat och har en naturlig förnyring. Gamla träd och olika former av död ved finns i området. Populationerna hos de för naturtypen typiska arterna minskar inte påtagligt.

### Negativ påverkan

- Exploatering.

- Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.

- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, dikning, plantering och användandet av främmande trädslag.

- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön

förändras. Detta gäller större markskador.

- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet. På landskapsnivå utgör fragmentering ett betydande hot genom att partier med äldre skog förekommer allt mer isolerat, och genom att sammanhängande områden med kontinuitetsskogar splittras upp genom avverkningar.

- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.

- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.

- Systempåverkande arter, till exempel klövvilt som i betydande delar av Norrland har påverkat förekomst av asp, rönn, sälg negativt. Andra hot är invasiva främmande arter som har potential att skada den naturliga florans och faunan.

#### Bevarandeåtgärder

Fri utveckling. Skydds jakt genomförs vid behov på mink och räv för att skydda fågelfaunan.

#### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

## 9030 - Landhöjningsskog

---

*Areal:* 6,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Definition av naturtypen:

Naturtypen förekommer längs kusten från Uppland och norrut. Den finns i flacka områden från Östersjöns normalvattenläge till 3 m ö.h. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och barr- och/eller trivallöv utgör minst 50% av grundytan.

Kvalitetskriterier: Skogen som ingår i naturtypen skall vara naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer och vara naturligt föryngrad primärskog. Den kan ha påverkats av t.ex. bete, plockhuggning eller naturlig störning. I de sena successionsstadierna som ingår ska det finnas gamla träd och död ved. Kontinuitetsbrott eller skogsbruksåtgärder kan ha förekommit, men området i sin helhet liknar naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer.

Naturtypen förekommer i ett landskap där en stor del av successionsstadierna såsom stränder, strandängar, busksnår och primärskogar samt våtmarker i olika utvecklingsstadierna finns representerade. I takt med landhöjningen koloniserar de olika ingående miljöerna successivt nya områden. Naturlig dynamik präglar naturtypen.

De lägst liggande primärskogarna utgörs ofta av örtrika lövskogar. Längre upp har barrträd börjat etablera sig och olika blandskogstyper uppstår. Högst upp från stranden finns barrskogar vars jordmån utlakats i sådan mån att den influens brackvattnet haft inte längre gör sig påmind och om inte jordarten i sig är näringsrik så är vegetationen typisk för näringsfattiga förhållanden.

Karakteristiska arter: Gråal, glasbjörk, hönsbär, kruståtel, nordkråkbär, havtorn, en, hässlebrodd, pors, hägg, stenbär, säl, gråvide, krypvide och rönn.

### Bevarandemål

Utbredningen av naturtypen landhöjningsskog ska vara minst 6,4 ha. Trädskiktet är olikåldrigt. Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadierna finns i området. Busk- och trädskiktets sammansättning och strukturer styrs av naturliga störningar och den pågående successionen. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen sker.

### Negativ påverkan

- Exploatering av området i fråga, t.ex. för bebyggelse, friluftsanläggningar och hamnar.
- Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Markskador och dikning. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador, medan tramp sällan är negativt.
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer,



men kan också påverka hela naturmiljön. Så har t.ex. vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.

- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, klimat- och väderfenomen, isskjuvning och utbrott av skadeorganismer.

- Vissa organismer har förmågan att påverka landskapets sammansättning, t.ex. älg och annat hjortvilt som kan förhindra föryngring av vissa trädslag. Andra hot är arter som ännu inte observerats i landet, men som har potential att skada den naturliga floran och faunan.

#### Bevarandeåtgärder

Fri utveckling. Skydds jakt genomförs vid behov på mink och räv för att skydda fågelfaunan.

#### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

## **A007 - Svarthakedopping, Podiceps auritus**

---

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

### Beskrivning

Ekologiska krav:

Tillgång till lämplig föda, vilket under häckningstiden består huvudsakligen av evertebrater, speciellt akvatiska, men också terrestra insekters larvstadier, samt till en mindre del fisk, salamandrar och grodyngel.

Arten är mycket känsligt för näringskonkurrens med fisk. För lyckad reproduktionen bör häckningsvattnen sakna, eller ha starkt reducerad fiskförekomst.

Tillgång till lämplig häckningsplats, vilket i allmänhet innebär små och fisktomma sötvatten i form av viltvatten, dammar, kärr, agmyrar och vattenfyllda lertag. Kan även häcka i större sjöar, både eutrofa slättsjöar som mer näringsfattiga skogssjöar. I de senare fallen bör undervattensvegetationen vara riklig om där finns fisk. Förekommer även vid vissa kustlokaler i Östersjön och Bottenhavet/Bottenviken.

Spridningsförmåga:

Under häckningen är arten bunden till det vatten där boet anläggs.

Övervintrar i marin miljö i västra och mellersta Europa.

### Bevarandemål

Svarthakedopping ska regelbundet häcka i området.

### Negativ påverkan

Arten har stora svårigheter att reproducera sig med lyckat resultat i småvatten där fisk planterats in (näringskonkurrens).

Igenläggning av småvatten (t.ex. lertag, industridammar, viltvatten, golfbanedammar) kan åtminstone lokalt utgöra en fara för artens fortbestånd.

Total igenväxning eller dess motsats – totalt borttagande av vattenvegetationen – påverkar artens numerär negativt.

Utdikning eller kraftig vattenståndssänkning i tidigare goda häckningsmiljöer medför att arten minskar i antal eller försvinner.

Ökad predation av mink, men även kråka m.fl. arter, kan vara en delförklaring till att arten försvunnit från många lokaler under de senaste 30 åren. Under denna period har dessutom skyddet mot predatorer försämrats genom att antalet skrattnåskolonier minskat kraftigt.

Fortskridande förorening av havsmiljön, t.ex. oljeutsläpp, påverkar arten negativt i dess övervintringsområden.

### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

## **A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis***

---

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

### Beskrivning

Ekologiska krav:

Den vitkindade gåsen häckar på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt födosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten.

Spridningsförmåga:

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen någon km<sup>2</sup>. Arten flyttar mellan häckningsområdena i Sverige och övervintringsplatserna i Holland.

### Bevarandemål

Vitkindad gås ska regelbundet häcka i området.

### Negativ påverkan

För närvarande finns inget uppenbart hot mot arten och den svenska populationen fortsätter att växa i storlek. Nya häckningslokaler har påträffats kontinuerligt de senaste 20 åren. Konflikter med jordbruket uppstår dock tidvis i områden som hyser starka häckningsbestånd och/eller stora mängder rastande vitkindade gäss på väg till eller från sina häckningsområden på ryska tundran.

### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

## **A193 - Fisktärna, Sterna hirundo**

---

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

### Beskrivning

Ekologiska krav:

Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser.

För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna.

Spridningsförmåga:

Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 km<sup>2</sup>.

De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppsudden.

### Bevarandemål

Fisktärna ska regelbundet häcka i området.

### Negativ påverkan

I innerskärgårdarna och större insjöar, t.ex. Mälaren, medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv stora störningar. Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.

Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet.

Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

## **A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea***

---

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

### Beskrivning

Ekologiska krav:

Silvertärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt till störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden framför allt frånvaro av mink och räv.

Spridningsförmåga:

Under häckningen födosöker silvertärnorna inom ett område i storleksordningen 25 km<sup>2</sup>. Arten övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet.

### Bevarandemål

Silvertärna ska regelbundet häcka i området.

### Negativ påverkan

I skärgårdarna medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv lokalt stora störningar. Ohävd och igenväxning av tidigare öppna kust- och skärgårdsområden kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet. Lokalt förekomst av mink leda till att arten försvinner.

Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

### Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

**Dokumentation**

Länsstyrelsen i Gävleborg. (2006). Bevarandeplan Natura 2000: Vitgrund-Norrskär. Dnr 511-9226-06, 00-001-064

Länsstyrelsen i Gävleborg. (2006). Marin hårbotteninventering sommaren 2006 i Gävleborgs län: Gran, Vitöarna, Notholmen, Hornslandet, Storjungfrun, Kalvhararna, Vitgrund-Norrskär [Opublicerat manuskript].

Länsstyrelsen i Gävleborg. (2009). Beslut om Vitgrund-Norrskär naturreservat. Beslut 2009-06-01. Dnr 511-4231-06, 80-204

Länsstyrelsen i Gävleborg. (2009). Kustfåglar i Gävleborg 2007. Rapport 2009:10.

Naturvårdsverket. (2016). Natura 2000 i Sverige. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddade-omraden/Natura-2000/> [2016-11-25]

**Bilagor**

Karta.







# Vitgrund-Norrskär



1:11 000

# Vitgrund-Norrskär

## Legend

-  1150 - Laguner
-  1220 - Sten och grusvallar
-  1630 - Strandängar vid östersjön
-  9010 - Taiga
-  9030 - Landhöjningsskog
-  1620 - Skär i Östersjön (inom komplex)
-  Natura 2000-område